

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Na cestě k dohodě o přidružení mezi EU a Mercosurem**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2018/C 283/02)

Zpravodaj: **Josep PUXEU ROCAMORA**Spoluzpravodaj: **Mário SOARES**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	15. 2. 2018
Právní základ	Čl. 29 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná specializovaná sekce	Vnější vztahy
Přijato ve specializované sekci	26. 4. 2018
Přijato na plenárním zasedání	23. 5. 2018
Plenární zasedání č.	535
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	185/3/7

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV se domnívá, že dokončení jednání o kvalitní dohodě o přidružení mezi Mercosurem a EU, která již trvají příliš dlouho, by bylo velmi užitečné pro obě strany, počínaje samotnou EU, a zejména ze střednědobého a dlouhodobého hlediska by podpis dohody o přidružení přinesl oběma stranám značné výhody, například přístup EU na trh čítající téměř 300 milionů obyvatel. Mercosur by navíc mohl diverzifikovat své hospodářství a posílit hodnotu svého vývozu a zároveň získat přístup na trh čítající 500 milionů obyvatel. Dosažená dohoda o přidružení musí být především výsledkem participativního a transparentního dialogu.

1.2. Podněty k uzavření dohody, kterou si žádají významné subjekty na obou kontinentech, by měly být současně mezinárodní prostředí, oslabení důvěry občanů ve všeobecnou prospěšnost globalizace, nárůst obchodního protekcionismu se zavedením nových celních překážek a upřednostňování dvoustranných jednání před těmi vícestrannými. Podstatnou událostí, kterou jednání musí brát v potaz, je brexit.

1.3. EHSV s uspokojením vítá zprávu Evropského parlamentu o novém rámci pro vztahy EU s Latinskou Amerikou, jakož i formulaci sdělení ESVČ, které reviduje strategické vztahy s Latinskou Amerikou coby součást své globální strategie zahraniční politiky. Tyto iniciativy, které zdůrazňují strategický zájem EU o Latinskou Ameriku, a ukazují, že vztahy obou regionů musí být více než obchodní, se chronologicky shodují s dalšími iniciativami z podnětu občanské společnosti⁽¹⁾, akademických center nebo skupin expertů⁽²⁾.

1.4. EHSV se domnívá, že dohoda tohoto typu bude možná pouze za předpokladu, že bude vyvážená, bude ze střednědobého a dlouhodobého hlediska přínosem pro obě strany a neobětuje žádné konkrétní odvětví (jako například zemědělství nebo průmysl), region ani zemi. Dohod o přidružení nesmí v žádném případě vycházet ze špatného vyjednání. EHSV zohledňuje vše, co se týká spolupráce a politického dialogu (dva ze tří základních pilířů dohody o přidružení), a žádá jednatelky strany o co největší politickou vůli, která je pro uzavření této dohody nezbytná, a o co nejvyšší úsilí, pokud jde

⁽¹⁾ Stanovisko z vlastní iniciativy „Nový kontext strategických vztahů EU-CELAC a úloha občanské společnosti“ (Úř. věst. C 434, 15.12.2017, s. 23).

⁽²⁾ Zpráva „¿Por qué importa América Latina?“ (Proč je Latinská Amerika důležitá?), kterou vypracoval Real Instituto Elcano.

o překonání rozdílů, jež mají v současnosti dopad na obchodní rozměr, přičemž se uznají citlivé aspekty některých odvětví zahrnutých do jednání a využije se k tomu uznání odlišností, sledování dohodnutých bodů, doprovodná a kompenzační opatření, zavedení výjimek, rozvojové plány na podporu nejvíce zasažených odvětví, podporu investic, inovační politiky a kompenzační, přechodné a vývojové doložky. Dále by bylo potřeba do doprovodných opatření mimo jiné zahrnout všechny politiky EU.

1.5. Pro EHSV by hluboké digitální změny, k nimž dochází na obou stranách Atlantiku, mohly být důležitým aktivačním nástrojem pro co nejlepší využití podpisu dohody o přidružení mezi EU a Mercosurem. V případě odvětví, která by mohla zaznamenat uspokojivý dopad, by bylo třeba zvážit posílení globálních hodnotových řetězců mezi EU a Mercosurem, jež jsou v tomto okamžiku velmi slabé. Dohoda o přidružení by byla významná také z hlediska všeho, co souvisí s výstavbou infrastruktur, zejména propojení, rozvoje obnovitelných zdrojů energie a především odvětví telekomunikací počínaje zavedením systému 5G jak v EU, tak v Latinské Americe.

1.6. EHSV vyzývá jednající strany a zejména EU, aby zvážily, jak velké by pro obě strany byly politické a ekonomické náklady a náklady ušlé příležitosti v případě, že by nedošlo k dohodě, nebo že by došlo k nevyvážené dohodě. Je zřejmé, že náklady vzniklé v případě, že by k dohodě nedošlo, nelze vypočítat pouze s přihlédnutím k zemím Mercosuru, ale je třeba zahrnout celou Latinskou Ameriku a především země Tichomořské aliance⁽³⁾, které se staly jedním z hlavních předmětů zájmu Evropy během procesu latinskoamerické regionální integrace.

1.7. Pro EHSV je zásadní, aby byla dohoda o přidružení ambiciózní a zahrnovala všechny aspekty vztahů mezi EU a Mercosurem. Musí se zvážit nedávné dohody o volném obchodu uzavřené s Kanadou a Japonskem. V tomto smyslu je důležité řešit skutečné překážky, kterým podniky čelí, a to harmonizací předpisů a důsledky pro neobchodní překážky.

1.8. Dohoda o přidružení by měla obsahovat sociální, pracovní a environmentální rozměr, jenž by ji prostoupil jako celek. Tento rozměr by měl zajistit hospodářské vztahy, které budou v souladu se sociálními a environmentálními cíli dohody a nebudou narušovat normy a záruky udržitelného rozvoje⁽⁴⁾. Rovněž by se měl klást důraz na význam bezpečnosti potravin.

1.9. EHSV se domnívá, že v každé dohodě o přidružení musí být zdůrazněna a chráněna fytosanitární ustanovení, aby byla zajištěna ochrana spotřebitelů a výrobců v souvislosti se spravedlivým obchodem.

1.10. EHSV se domnívá, že dohoda o přidružení musí být aktivním nástrojem pro podporu sociálního dialogu a dodržování základních úmluv MOP, především těch, které se týkají důstojné práce a jež jsou obsaženy v Deklaraci o základních principech a právech v práci z roku 1998. V tomto smyslu EHSV požaduje začlenění posílené sociálně-pracovní kapitoly s cílem řešit problémy z oblasti práce a posílit dialog mezi podnikateli a pracovníky, což by mohlo být podnětem k větší sociální soudržnosti. Uvedená kapitola by měla uznat dokumenty týkající se oblasti práce, které již obě strany přijaly, tj. Listinu základních práv Evropské unie a Sociálně-pracovní prohlášení Mercosuru. Dohoda o přidružení tak zaručí, že porušování zásad a práv v práci nebude možné využívat jako legitimní komparativní výhodu ani mezi oběma stranami, ani v mezinárodním obchodu. V tomto smyslu bude třeba zahrnout mechanismy, které zajistí její dodržování.

⁽³⁾ Tichomořská aliance je iniciativou regionální integrace, již se účastní čtyři členské země – Chile, Kolumbie, Mexiko a Peru – a další dvě země oficiálně kandidující na členství – Kostarika a Panama.

⁽⁴⁾ Jak EHSV doporučuje ve svém stanovisku „Kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji v dohodách EU o volném obchodu“ (Úř. věst. C 227, 28.6.2018, s. 27).

1.11. EHSV žádá, aby jak Hospodářsko-sociální poradní fórum Mercosuru (FCES), tak samotný EHSV – jakožto organizace zastupující občanskou společnost obou regionů – byly zapojeny do jednání, posuzování dopadu dohody a do předkládání návrhů z něho vyplývajících (pro EHSV je nutné předem posoudit dopad případné dohody o přidružení a stanovit mechanismy následného ověření toho, zda jsou ujednání plněna a jak se vyvíjí) a do přípravy zvláštní kapitoly dohody týkající se sociálního, pracovního a environmentálního rozměru.

1.12. EHSV rovněž žádá o zřízení smíšeného monitorovacího výboru občanské společnosti složeného z členů EHSV a FCES. Tento výbor:

- bude mít poradní funkci,
- bude mít rovnoměrné a vyvážené složení, pokud jde o všechny tři sektory zájmů zastoupené v obou subjektech,
- se bude vyjadřovat ke všem oblastem, na něž se dohoda o přidružení vztahuje (tedy včetně kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji),
- bude mít uznanou schopnost přímého dialogu s ostatními společnými subjekty dohody o přidružení a
- bude moci uvedené subjekty konzultovat a vyjadřovat se z vlastní iniciativy, vypracovat svůj vlastní jednací řád a získat přiměřené financování pro výkon svých funkcí od příslušných politických orgánů.

1.13. Dvojí zastoupení občanské společnosti, jednak v obecné působnosti dohody o přidružení a jednak v kapitole o obchodu a udržitelném rozvoji, považuje EHSV za zbytečné a neúčinné. V tomto smyslu se EHSV domnívá, že dohoda o přidružení je celek, který se týká všech zemí obou smluvních stran. EHSV důrazně vybízí vyjednavče, aby se poučili ze zkušeností s jinými dohodami o přidružení⁽⁵⁾, které zavedly interní poradní skupiny občanské společnosti na každé straně, a to bez možnosti dialogu uznané v rámci dohod. Zřejmá omezení tohoto modelu ukazují, že nemá smysl, aby měla každá země Mercosuru interní poradní skupinu pro nepřímé zapojení občanské společnosti do dohody o přidružení. Tím spíš, že obě strany mají nezávislé, vyvážené a reprezentativní poradní instituce, schopné plnit svůj mandát v rámci dohody o přidružení.

2. Úvod

2.1. Mercosur má rozlohu 12 800 000 km², 293 milionů obyvatel a hustotu osídlení 22,9 obyv./km². Mercosur představuje šestou největší světovou ekonomiku, jejíž HDP dosahuje dvou bilionů dolarů. Kromě toho má dva plnoprávné členy ve skupině G20: Argentinu a Brazílii. Argentinské předsednictví skupiny G20 v roce 2018 naznačuje rostoucí význam tohoto regionu.

2.2. Po podpisu Mezuregionální rámcové dohody v prosinci 1995 zahájily EU a Mercosur jednání o dohodě o přidružení. Vzhledem k problémům mezi oběma stranami (spor ohledně modelů zemědělské produkce a jejich dopadu na trh, vnímání protekcionismu v průmyslu a odvětví služeb v EU a v zemích Mercosuru) byla jednání v roce 2004 pozastavena v zásadě kvůli očekáváním obou stran spojeným s jednáním kolem Dohy. Na summitu Latinské Ameriky, Karibiku a Evropské unie konaném v roce 2010 se rozhodlo o znovuzahájení jednání. Vyhledky na dokončení dohody byly na konci tohoto roku povzbudivé, ale především vzhledem k politickému vývoji, kterým vlády Mercosuru směřovaly regionální integraci a svůj vztah s EU, jednání znovu ochladla, ačkoli po změně postoje brazilské vlády bylo možné je v roce 2013 obnovit.

2.3. Vzhledem k různým hrozbám pro zastupitelské demokracie a pro plné dodržování svobod na obou stranách Atlantiku EHSV konstatuje, že by dohoda o přidružení EU–Mercosur měla jasně podpořit demokratické vnitrostátní a mezinárodní politické hodnoty, zásady a rámce.

⁽⁵⁾ Střední Amerika, Ukrajina, Gruzie a Moldavsko.

2.4. S ohledem na měnící se dopad, který by jednání Spojeného království s EU mohlo mít na dohodu o přidružení, se EHSV domnívá, že by tyto otázky měly být řešeny dynamicky a že by měly být zohledněny ty nejpravděpodobnější budoucí důsledky⁽⁶⁾.

3. Strategické aspekty dohody o přidružení EU–Mercosur

3.1. Podpis dohody o přidružení s Mercosurem by měl spadat do kontextu evropské zahraniční politiky pro oblast Latinské Ameriky, která vychází ze zvláštní povahy vztahu mezi oběma regiony, jenž se velmi liší od vztahu s ostatními světovými oblastmi. Ačkoli existují významné problémy (roztříštěnost regionu), umocnění vztahu s Latinskou Amerikou by bylo přínosem pro EU, stejně jako by posílení vztahu s EU bylo přínosem pro Latinskou Ameriku.

3.2. Je zapotřebí rozhodné politické vůle k vytvoření a podpoře dohody o přidružení nejen coby dohody o volném obchodu, ale především coby globální, strategické dohody, v níž by se mělo usilovat o to, aby byla z dlouhodobého hlediska přínosná pro všechny hospodářské a sociální subjekty obou stran, a to v oblastech rozvoje, bezpečnosti, migračních procesů a environmentálních výzev. A také k využití všech existujících mechanismů k zohlednění stávajících odlišností mezi oběma regiony, ke snížení nepříznivých dopadů liberalizace obchodu na některá odvětví, k odstranění existujících rozdílů v postupu integrace Mercosuru a k chápání účasti společnosti a transparentnosti jako klíčových prvků vztahu mezi oběma regiony.

3.3. Dohoda o přidružení je velkou příležitostí k pokroku směrem ke globálním strategickým cílům společného zájmu. V kontextu přesunu ekonomiky a politiky z atlantického do pacifického prostoru by byla možností, jak si zachovat politickou a ekonomickou pozici na mezinárodním poli. Kromě dohod v rámci Latinskoamerického integračního sdružení (LAIA) nemá Mercosur dohody o volném obchodu ani s USA, ani s velkými asijskými mocnostmi. To je jeden z rozdílů oproti Tichomořské alianci. Mimo Latinskou Ameriku uzavřel Mercosur různé typy dohod s Jižní Afrikou, Indií, Pákistánem, Tureckem a Marokem a dohody o volném obchodu s Egyptem, palestinskou samosprávou a Izraelem. EU má uzavřeno více než 50 obchodních dohod s různými zeměmi světa. V Latinské Americe a Karibiku jde o Mexiko, Chile, Střední Ameriku, Peru, Kolumbii, Ekvádor a CARIFORUM. Lze tedy shrnout, že dohoda o přidružení mezi EU a Mercosurem by v novém celosvětovém prostředí vytvořila blok dvou regionů velkého konkrétního významu.

3.3.1. Protekcionistická tendence, jež dosáhla globální úrovně, má výrazný dopad na mezinárodní hospodářství. Dohoda o přidružení mezi Mercosurem a EU by mohla posílit oblast Atlantiku a vyslat signál, že existuje alternativní směr, pokud jde o obchodní vztahy a podněcování rozvoje zemí a regionů. Tato nová generace dohod o volném obchodu, které zohledňují obavy občanů citlivých ke ztrátě zaměstnání, příjmu a jistoty, je tou nejlepší reakcí na narůstající protekcionismus, jakož i na riziko obchodní politiky, která by ponechala občany bez ochrany.

3.3.2. Ačkoli Mercosur neuzavřel dohodu s Čínou, její přítomnost v regionu v posledních letech exponenciálně roste. Argentina a Brazílie jsou dvě hlavní oblasti vstupu Číny, jak ukazuje nejen obchod, ale také nárůst přímých zahraničních investic a finanční podpora posilování infrastruktury.

3.3.3. S ohledem na evropský cíl prosazovat na celosvětové úrovni ochranu životního prostředí by EU mohla po uzavření dohody o přidružení najít v Mercosuru strategického partnera. Téma životního prostředí je dnes jednou z otázek, které nejvíce zajímají státy, občany a multilaterální systém. EU je průkopníkem zelených politik a technologií. Jednou ze silných stránek Mercosuru jsou přírodní zdroje, ale tento region je jedním z nejohroženějších, pokud jde o změnu klimatu. V této souvislosti by měla být věnována zvláštní pozornost střednědobému přezkumu a odstraňování neudržitelných intenzivních postupů v zemědělství a v chovu hospodářských zvířat.

3.3.4. Aby tento cíl získal dostatečnou podporu, bylo by třeba věnovat významnou část dohody o přidružení „energetice, životnímu prostředí, změně klimatu, vědě a technologii a inovacím“. To by měla být prioritní témata, pokud jde o rozvojovou spolupráci.

⁽⁶⁾ Vyhodnocení ekonomického dopadu brexitu v EU-27, P/A/IMCO/2016-13, březen 2017, PE 595.374 EN.

3.4. Stejně tak je důležité vzít v úvahu zkušenosti získané na základě stávajících partnerství s dalšími zeměmi v tomto regionu. To umožní vybudovat pevný základ a vhodné prostředí pro to, aby evropské i místní investice udržitelným způsobem rozvinuly veškerý svůj potenciál coby hnací síla bohatství, zaměstnanosti a blahobytu.

4. Citlivé aspekty jednání

4.1. Přínosy dohody o přidružení mezi EU a Mercosurem nemohou zastírat potíže související s jednáním, které lze shrnout do pěti bodů: i) komplexnost programu jednání o aspektech dohody týkajících se obchodu, průmyslu a služeb; ii) možná nevyrovnanost obou stran v oblasti zemědělství iii) strukturální slabiny integrace Mercosuru, jež omezují volný obchod; iv) sociální a environmentální rozměr dohody; v) nerovná politická vůle stran uzavřít dohodu a ochota využít v zájmu jejího uzavření všech možností vyrovnávacích mechanismů v rámci dohody i mimo její rámec. Všechny tyto krajnosti jsou v tomto dokumentu analyzovány způsobem, který není vyčerpávající, a v souladu s dokumentací, jež je v současnosti k dispozici.

4.1.1. Pokud jde o obchod, po tak vleklých jednáních jsou potíže identifikovány. Z evropského hlediska jsou soustředěny v zemědělsko-potravinářském odvětví Mercosuru. Obavy panují zejména, pokud jde o negativní dopad na cukr, hovězí maso, drůbež a vepřové, ovoce a zeleninu. Panuje také podezření z protekcionismu v oblasti průmyslu (automobily a chemické produkty, jako je ethanol), dokonce i u některých zpracovaných zemědělských výrobků (včetně vína), a to ohledně rizika neplnění norem ochrany označení původu, poměrně nízkých požadavků norem týkajících se bezpečnosti potravin a ochrany životního prostředí a nedostatečné transparentnosti u veřejných zakázek.

4.1.2. Pro EU je zásadní zachovat výrobní normy dosažené ve prospěch spotřebitelů a produkce. Hlediska bezpečnosti potravin, ochrany životního prostředí a dobrých životních podmínek zvířat (včetně způsobů krmení) je třeba chápat jako jasné vzájemná. V dohodě o přidružení musí být jednoznačně ustaveno dodržování norem pro používání přípravků na ochranu rostlin a veterinárních přípravků a používání těchto přípravků. Stejně tak je třeba pro veškerý obchod mezi oběma stranami provést účinné a spolehlivé systémy ověřování v procesech výroby a v případě živočišných produktů při přepravě a porážce. V tomto smyslu má kapitola týkající se chráněných zeměpisných označení zásadní význam pro ochranu společného evropského dědictví, kterého bylo dosaženo během let, a pro boj proti napodobování a podvodům.

4.1.3. Produkce, na kterou se vztahují kvóty, tj. cukr, ethanol a hovězí maso, musí být zasazena do trvalého a homologovaného systému sledování, aby byla přijata kompenzační opatření v případě, že dojde k významným změnám, a aby se zabránilo upouštění od místní produkce. Co se týče ovoce a zeleniny, pokud nebude chráněn mechanismus vstupních cen, měla by být zřízena observatoř fungování trhu za účelem ochrany zájmů produkce obou stran. Mohlo by se tedy využít pracovních skupin k výměně prognóz a informací o událostech, jež narušují trh.

4.2. Z pohledu Mercosuru je důraz kladen na zemědělství. Obavy Evropy by se mohly zmírnit, pokud bude dosaženo plnění stejných standardů (v oblasti životního prostředí, bezpečnosti potravin, dobrých životních podmínek zvířat atd.) pro evropskou produkci i pro produkci dováženou z Mercosuru. Dohoda o přidružení by neměla zvyšovat potravinovou závislost žádné ze stran a měla by obsahovat nástroje, jež by zabránily málo udržitelným zemědělským modelům, přičemž by byly trvale zohledňovány zájmy spotřebitelů.

4.3. Pokud jde o průmyslové výrobky, u nichž jsou překážky menší, zdá se, že zde existuje vyšší pravděpodobnost shody, jako tomu bylo například v dohodě mezi EU a Jižní Koreou o automobilovém průmyslu. A konečně témata jako duševní vlastnictví, která jsou zvláště citlivou položkou pro některé země Mercosuru, například Brazílii, by mohla zahrnovat vývojové nebo přechodné doložky na základě toho, co stanoví WTO. V tomto smyslu se EHSV domnívá, že vedle dalších iniciativ by mohl být vypracován program pro průmyslové vlastnictví, který by podporoval přenos technologií a sloužil k zavedení systému patentů mezi EU a Mercosurem, jenž by mohl být dále rozšířen na celou Latinskou Ameriku.

4.4. Strukturální slabiny Mercosuru mohou dohodu o přidružení komplikovat. Nejvýraznější jsou omezení, která vyplývají z řídkých propojovacích infrastruktur a nízké úrovně začlenění regionálních hodnotových řetězců na území, které je třikrát větší než EU. Patří mezi ně nízká úroveň meziregionálního obchodu a převaha obchodu mimoregionálního,

nedokončená celní unie, nedostatečná koordinace makroekonomických politik a slabé regionální instituce. Příkladem je neexistence nadnárodního soudního dvora Mercosuru s rozsudky, které by vlády byly povinny vykonat, nebo nízká účinnost systému mírového urovnávání sporů.

4.4.1. Navzdory tomu, že nový společný celní sazebník Mercosuru byl schválen v roce 2010, dosud nevstoupil v platnost, a proto stále platí společný vnější celní sazebník. Mercosur je spíše než celní unií zónou volného obchodu.

4.5. Současné jednání s Mercosurem o čtyřech členech (Argentina, Brazílie, Paraguay a Uruguay) je nicméně prvkem, který by evropská strana měla velmi výrazně ocenit. Možné rozšíření tohoto bloku o nové členy čekající na schválení by podmínky jednání ještě ztížilo.

4.6. V zájmu zajištění větší právní jistoty jak pro latinskoamerické, tak pro evropské investory podporuje EHSV vytvoření mnohostranného soudu pro řešení investičních sporů⁽⁷⁾ i připojení zemí Mercosuru, jakož i přidružených zemí k této iniciativě. Stejně tak se domníváme, že by případné budoucí členství těchto zemí v OECD mělo být podmíněno účinným prováděním a naplňováním jejich dohod s EU a vytvořením prostředí právní jistoty a plného dodržování právních předpisů ve vztahu ke všem hospodářským a sociálním subjektům na obou stranách Atlantiku.

5. Možnosti a příležitosti dohody o přidružení

5.1. Dohoda o přidružení, o níž jednájí EU a Mercosur, značně přesahuje dohodu o volném obchodu, neboť obsahuje další dvě složky, které ji odlišují – politický dialog a spolupráci. S ohledem na hrozby vůči multilateralismu, nárůst protekcionismu a hrozbu obchodních válek nastal vhodný okamžik, aby EU dala najevo svou strategickou sázku na Latinskou Ameriku obecně a zejména na Mercosur a příhodně využila stávajících příležitostí.

5.2. Uzavření dohody o přidružení mezi EU a Mercosurem by s ohledem na území, populaci a současný obchod přesahující 84 miliard EUR ročně umožnilo posílit úlohu obou seskupení na mezinárodní scéně a vytvořit velký prostor pro hospodářskou integraci, což by mělo přínosy pro obě strany a vedlo by to k pozitivním vnějším projevům, a to i v ostatních částech Latinské Ameriky. Proto musí být dohoda o přidružení s Mercosurem přínosná pro obě strany.

5.3. EU je největší světovou ekonomikou a Mercosur šestou. Země Mercosuru začínají diverzifikovat svá hospodářství; silná je potravinářsko-zemědělská složka, ale roste rovněž průmyslová základna, která má k dispozici významné energetické a technologické zdroje. Snahy o hospodářskou diverzifikaci, zejména co se týče zvýšení souhrnné hodnoty vývozu Mercosuru, představují skvělou příležitost pro evropské podniky, především z oblasti technologií a služeb.

5.4. Mezi lety 2012 a 2016 jen Paraguay zachovala své tempo růstu, a to ve výši 8,4 %, zatímco Argentina (1,4 %) a Uruguay (2,9 %) jej zpomalily. Brazílie zaznamenala pokles o 1,4 %. V Argentině a Brazílii je však již patrné zotavování a střednědobé předpovědi jsou opět povzbudivé.

5.5. Stávající právní jistota ve čtyřech zemích Mercosuru je významným faktem, který je třeba vzít v úvahu, přestože může a musí být posílena. Korupce se stala předmětem vzrůstajících obav společnosti na obou stranách.

5.6. Význam regionálního trhu z hlediska kvality i kvantity se značně liší podle velikosti členských zemí Mercosuru. V poměrném vyjádření lze konstatovat, že menší země mají na obchodu s Evropou větší účast. V roce 2015 se v EU soustředilo více než 40 % obchodu Paraguaye, přibližně 30 % obchodu Uruguaye a téměř čtvrtina obchodu Argentiny, ale obchod Brazílie nedosahoval ani 10 %. Tato čísla jsou podobná jak pro vývoz, tak pro dovoz.

⁽⁷⁾ REX/501 Mnohostranný soud pro investice (momentálně se připravuje).

5.7. Přímé zahraniční investice jsou jednou ze silných stránek přítomnosti EU v Mercosuru a evropské přímé zahraniční investice převyšují ty, které má EU v Číně, Indii a Rusku dohromady⁽⁸⁾. Evropský obchod se zeměmi Mercosuru má velký potenciál růstu navzdory nárůstu čínského vývozu a dovozu. Faktorem, který je třeba zohlednit, je však nadměrná závislost vývozu surovin z Mercosuru do Číny.

5.8. Přítomnost evropských malých a středních podniků v zemích Mercosuru se v posledních letech zvýšila a některé malé a střední podniky z Mercosuru začínají vstupovat na evropský trh. Dohoda o přidružení mezi EU a Mercosurem by byla skvělou příležitostí pro to, aby evropské malé a střední podniky posílily v daném regionu svou přítomnost a činnost.

5.8.1. EU vyváží především průmyslové zboží, strojní zařízení, dopravní vybavení a chemické výrobky a dováží zemědělské a energetické produkty. Dosažení vyvážené dohody o přidružení by mělo obrovský potenciál vytvářet bohatství, pokud ovšem podnikatelům, pracovníkům a celé společnosti umožní, aby z ní těžili, a to zejména pokud by dokázala otevřít prostory pro investice především do nových činností intenzivně využívajících znalosti a do kvalitních pracovních míst, podnítit zakládání malých a středních podniků pomocí tvorby sítí pracovních míst a podpořit inovace a demokratizaci nových technologií za přispění k jejich masovému využívání, zejména v oblasti informací a komunikací (IKT). Investice do technologií i posílení obchodu mezi oběma regiony by v případě vytvoření vhodných podmínek mohly stimulovat vytváření pracovních míst.

5.8.2. Na druhé straně existují konkrétní faktory, které by představovaly nejen obchodní příležitost, ale i významný přínos pro udržitelný rozvoj: budování infrastruktur podporujících začlenění a respektujících životní prostředí, které by usnadnilo přístup k základním službám v novém rámci městského rozvoje a podpořilo územní soudržnost, podpora investic do inženýrství a technologií, které by zmírnily oteplování klimatu, a využívání udržitelných energií spolu s jejich rozrůzněním pomocí nekonvenčních obnovitelných zdrojů a využitím zkušenosti evropských podniků v této oblasti za účelem pokroku k zelené ekonomice.

5.8.3. Kromě toho by kvalitní dohoda o přidružení mohla v případě poskytnutí vhodných podmínek podpořit ekonomický a sociální blahobyt obou regionů, což by mělo bezpochyby dopad na tvorbu pracovních míst například prostřednictvím:

- nových obchodních příležitostí pro podniky v netradičních odvětvích, jako jsou nové technologie, zelená ekonomika a sociální sítě,
- rozšíření tradičních trhů mimo jiné v telekomunikačním a automobilovém odvětví, ve farmaceutickém průmyslu, odvětví elektrické energie a bankovním sektoru,
- otevření nových trhů pro malé a střední podniky,
- zásobování přírodními zdroji a potravinami za současné podpory zachování biologické rozmanitosti a environmentální udržitelnosti a
- podpory sociální, demokratické a solidární ekonomiky coby mechanismu zlepšování socioekonomické struktury a odhalování stínové ekonomiky.

5.9. Dohoda o přidružení s Mercosurem by EU umožnila upevnit hospodářské a geopolitické vazby se strategickým partnerem. Pokud by tato dohoda mezi dvěma regiony byla uzavřena okamžitě, byla by nejdůležitější dohodou, kterou Mercosur podepsal, což by EU umožnilo předstihnout ostatní mezinárodní konkurenty, jako jsou Spojené státy americké, Čína nebo dokonce Indie, Rusko a Jižní Korea. Kromě toho by dohoda o přidružení posílila strategické partnerství s Brazílií (vyjímající obchod), což je země s velkým mezinárodním geopolitickým významem. Tato dohoda by zvýšila evropskou přítomnost v Latinské Americe, regionu s významnými rezervami energie, potravin a vody, což jsou v 21. století tři životně důležité zdroje. Dohoda o přidružení by mohla přispět k posílení hospodářských a geopolitických vazeb mezi Atlantikem a Pacifikem.

⁽⁸⁾ Přímé zahraniční investice EU v zemích Mercosuru dosahovaly v roce 2016 447,7 miliardy EUR, což přesahuje součet přímých zahraničních investic EU v Rusku (162 miliard EUR), Číně (177,7 miliardy EUR) a Indii dohromady (72,9 miliardy EUR). Pramen: Eurostat.

5.10. Dohoda o přidružení s EU by rovněž byla ze strategického hlediska přínosná i pro Mercosur. Na jedné straně by umožnila posílit jeho regionální postavení a usnadnit probíhající úsilí o přiblížení se Tichomořské alianci a na druhé straně by zlepšila jeho schopnost vyjednávat na mezinárodní úrovni a mohla by opětovně vyrovnat některé rozdíly u zemí Mercosuru (a Latinské Ameriky obecně), pokud jde o jejich obchodní a finanční vztahy s jinými mezinárodními konkurenty. Mercosur by těžil z přenosů v oblasti technologií, vědy a vzdělávání a získal by důležitého spojence ve vícestranném rámci, pokud jde o otázky, které na něj mají plný dopad, jako je změna klimatu, udržitelný rozvoj nebo boj proti celosvětovým hrozbám.

5.11. EHSV vítá politickou vůli smluvních stran v oblasti spolupráce a vybízí je, aby účinně využívaly stávajících finančních nástrojů k prohloubení spolupráce v těchto oblastech:

- vzdělávání, odborná příprava a univerzitní výměny – Erasmus EU–Mercosur,
- spolupráce v oblastech výzkumu, vývoje a investic mezi univerzitami, státními výzkumnými středisky a podniky a upřednostňování přenosů technologií,
- udržitelné rozvojové a podnikatelské projekty a
- sociální soudržnost: boj proti chudobě a nerovnosti.

6. Občanská společnost a dohoda o přidružení ⁽⁹⁾

6.1. EHSV má za to, že dvouregionální charakter obsahu dohody o přidružení je zásadním a diferenciacním prvkem těchto jednání a referenčním bodem pro politické a hospodářské vztahy ve světě, který se čím dál tím více globalizuje. EHSV, který je přesvědčen o významu dialogu protistran zahraniční politiky EU s občanskou společností, již více než dvacet let pracuje s organizacemi Mercosuru jak na sledování jednání, tak na ochraně trvalého a strukturovaného dialogu, který by usnadnil vzájemné porozumění a umožnil by kritický, ale konstruktivní přínos pro vztahy mezi oběma regiony.

6.2. EHSV hodnotí vztah mezi EU a Mercosurem jednoznačně kladně. Tento vztah, který má již dlouhou historii, vychází z hlubokých historických, kulturních a jazykových vazeb a snaží se prohloubit regionální integraci, společně přistoupit k řešení společných výzev vyplývajících z globalizace a zachovat jako nedělitelné oblast sociální soudržnosti a hospodářského rozvoje. Občanské společnosti z obou stran vybudovaly síť pevných vztahů, které zase přispěly k větší koordinaci v rámci každého ze sektorů (podnikatelského, odborového, třetího).

6.3. V posledních letech bylo toto úsilí uznáno, když vyjednaváči obecně přijali skutečnost, že je nezbytné zavést do každé dohody ustanovení o účasti občanské společnosti a spojovat tyto dohody s podporou udržitelného rozvoje ⁽¹⁰⁾. EHSV vítá tento vývoj, ale vyjadřuje politování nad tím, že v současnosti platné dohody přičítají občanské společnosti omezenou úlohu. Na každé straně (a za každou signatářskou zemi na neevropské straně, jedná-li se o region) byly totiž vytvořeny interní poradní skupiny, aniž by dohody zahrnovaly formální možnost, aby tyto interní poradní skupiny pracovaly společně. Vytvoření interních poradních skupin partnerských zemí navíc závisí výhradně na vůli jejich vlád, což vedlo ke vzniku nerovnováhy mezi odvětvími, nedostatečné reprezentativnosti, nedostatečné nezávislosti na vládách a nedostatku zájmu, ba někdy i otevřenému odmítnutí ze strany vlád, které je mají vytvořit.

6.3.1. EHSV odmítá možnost, že by jednání o dohodě o přidružení s Mercosurem opět vedla k systému zapojení založenému na modelu interních poradních skupin.

⁽⁹⁾ Viz také předchozí návrhy EHSV obsažené v jeho stanoviscích Úř. věst. C 347, 18.12.2010, s. 48, Úř. věst. C 248, 25.8.2011, s. 55 a Úř. věst. C 434, 15.12.2017, s. 23 a závěrečná prohlášení ze setkání organizované občanské společnosti EU-CELAC pořádaných jednou za dva roky.

⁽¹⁰⁾ Více či méně rozpracovaná ustanovení tohoto typu jsou již součástí dohod se Střední Amerikou, Kolumbií/Peru/Ekvádorem, Chile a Cariforem a budou zavedena do revize dohody s Mexikem.

6.4. EHSV znovu připomíná, že Mercosur, stejně jako EU, má pro zapojení a konzultaci občanské společnosti specifický subjekt – Hospodářsko-sociální poradní fórum Mercosuru (FCES). FCES zastupuje rovným způsobem hospodářské, odborové a další organizace občanské společnosti. Jeho členové se pravidelně scházejí a předkládají politickým orgánům regionu konsensuální stanoviska. EHSV podporuje FCES od jeho založení s cílem zdůraznit význam posílení tohoto subjektu jakožto zásadního faktoru socioekonomické integrace tohoto regionu.

6.5. EHSV znovu zdůrazňuje zásady transparentnosti a účasti jak při vyjednávání, tak při vypracovávání dohody o přidružení s cílem usnadnit řádný vývoj důvěry v instituce, legitimizace a odpovědnosti občanské společnosti za jednání, která ji přímo ovlivňují. Vyjadřuje proto politování nad nedostatkem transparentnosti v jednáních, která nenásledovala dobrý model dřívějších jednání o uzavření dohody o volném obchodu s USA, a požaduje poskytování systematických, důležitých a relevantních informací občanské společnosti všech smluvních stran zapojených do jednání, zvláště stran spojených s Mercosurem.

6.6. V souladu se společnými postoji EHSV a FCES a předběžnými dohodami, jichž bylo dosaženo během jednání před rokem 2004 a jež byly následně schváleny, bylo stanoveno, že oba subjekty budou mít v rámci dohody o přidružení společný mandát. Žádáme proto, aby byl v rámci dohody o přidružení zřízen smíšený monitorovací výbor občanské společnosti. Tento výbor:

- bude paritně zastupovat EHSV a FCES,
- bude vyváženým způsobem zastupovat tři sektory (hospodářství, trh práce a další organizace),
- bude mít povinné konzultační funkce zahrnující všechny oblasti dohody o přidružení, včetně kapitoly o obchodu a sledování udržitelného rozvoje,
- bude získávat včasné a aktuální informace obou stran o dopadech dohody o přidružení,
- bude schopen vést dialog s ostatními společnými subjekty dohody o přidružení (rada přidružení, výbor pro přidružení, společný parlamentní orgán, rada pro obchod a udržitelný rozvoj),
- bude přijímat konzultace těchto subjektů a zároveň se vyjadřovat z vlastního podnětu,
- vypracuje svůj jednacím řád a
- bude k plnění svých povinností získávat odpovídající financování od svých příslušných politických orgánů⁽¹¹⁾.

6.7. Smíšený monitorovací výbor s těmito charakteristikami by usnadnil řešení konfliktů, které by se mohly objevit po podpisu dohody o přidružení, a řešení možných patových situací. Konkrétně by měl smíšený monitorovací výbor na základě přístupu subjektů, které již existují v podobných dohodách, sledovat dopad dohody o přidružení na zlepšování lidských práv, pracovních, sociálních a environmentálních práv (a kontrolovat při tom, zda nedochází k sociálnímu či environmentálnímu dumpingu například za účelem získání obchodních výhod) a přísné dodržování těchto dohod nebo mezinárodních dohod stranami, které je podepsaly⁽¹²⁾. Organizace občanské společnosti, které budou tvořit smíšený monitorovací výbor, jsou ze své podstaty nejhodnější pro zajištění toho, aby byla dohoda o přidružení přínosná pro všechny strany, a pro zprostředkování nebo usnadnění komunikace s dotčenými odvětvími. Smíšený monitorovací výbor bude proto muset mít možnost předávat informace, jež bude o jednotlivých případech mít, jakož i svá doporučení společným subjektům dohody o přidružení s cílem získat odezvu.

⁽¹¹⁾ V tomto ohledu viz společné tiskové prohlášení, které předložily FCES a EHSV vyjednavacům EU a Mercosuru dne 23. února u příležitosti kola jednání v Asunciónu (Paraguay).

⁽¹²⁾ Příkladem jsou cíle udržitelného rozvoje a Agenda pro udržitelný rozvoj 2030, Pařížská dohoda o změně klimatu, základní úmluvy MOP, deklarace použitelné v oblasti lidských práv, mezinárodní úmluvy o ochraně biologické rozmanitosti atd.

6.8. EHSV se domnívá, že je nezbytné zahrnout do dohody o přidružení sociální rozměr, který přesáhne pouhý obchod a jehož celkovým cílem bude zvýšení sociální soudržnosti, zejména pokud jde o dopad na zaměstnanost, ochranu zájmů místních a nejvíce znevýhodněných obyvatel, prosazování a dodržování lidských práv, ochranu životního prostředí, práva přistěhovalců a pracovníků obecně, ochranu spotřebitelů a posílení sociální ekonomiky. V tomto smyslu by dohoda měla zahrnovat závazek stran uplatňovat základní úmluvy Mezinárodní organizace práce tak, aby porušování základních zásad a práv v práci nemohlo být využíváno jako legitimní komparativní výhoda v mezinárodním obchodu. Stejně tak by zařazení sociálně-pracovní kapitoly za účelem řešení problémů v oblasti práce a posílení dialogu mezi podnikateli a pracovníky mohlo být nástrojem sloužícím k tomu, aby dohoda vedla ke vzniku kvalitních pracovních míst, zlepšila sociální podmínky pracovníků a významně přispěla k většímu rozdělování bohatství.

V Bruselu dne 23. května 2018.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER
